

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. 1. Quid sit, & quibus modis fiat amplificatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

PARS QUINTA.

Supplementum ad lib. I. c. 33.

De Amplificatione.

DE hac tractat Cyprian. Soarius lib. I. post locos explicatos, eò quòd ex locis materiam desumat amplificatio. Verum quia non illis solis affurgit, sed quam maxime figurarum apparatu, utpote quæ sinè illis confici non potest, ideo ad faciliorem Tironis praxim, quam potissimum specto, hunc e locum reservavi, salvo interim Authoris iudicio, qui ordinem doctrinæ secundum materiam profecutus est.

§. 1. *Quid sit & quibus modis fiat amplificatio.*

Tria, ut principio libri 3. dicitur, Oratoris sunt officia. Primum docere, secundum delectare, tertium movere: Docere (verba sunt D. Augustini lib. 4. de doctr. Christiana c. 12.) propter ignaros; delectare, propter plurimos, veritatem, nisi adjungatur dicendi suavitas, fastidientes; movere propter duritiam.

Et doctrina quidem est omnino necessaria, quia ignorata agi non possunt, delectare verò non est necesse, nisi ad attentionem Auditoris

toris fastidientis; & movere, ad duritiam cordis. Quâ verò ratione hæc tria efficiat, Orator declarat c. 13. dum ait. Docet argumentis, delectat pulcherrimarum rerum novarum, atque variarum elocutione, movet amplificationibus. Sic ille: Non est autem *amplificatio oratoria*, quoties pluribus verbis, aut rebus sententia aliqua vel argumentum exponitur, sed quoties vi, atque arietate quodam congestis in unum argumentis, aut figuris impellitur voluntas, ut victam se dedat Oratori. Prior illa *amplificatio vulgaris* est à Tironum vulgò sic nominata, & dicitur fusior propositionibus alicujus, vel argumenti explicatio, vel deductio; Hæc *oratoria* propriè, ut quæ ab Oratoribus hoc nomen sola consecuta est, & definitur; quod sit *exaggeratus quidam eloquendi modus ad inclinandam & flectendam voluntatem ordinatus*: In hoc enim sita est, ut, quæ videntur parva, extollat, & magna minima efficiat, laudando augeat, vituperando deprimat; undè fit vel ad augendum, vel minuendum. Differt autem à Confirmatione, quòd hæc dilucidâ argumentorum expositione ad solius intellectûs assensum tendat, quamvis modicè voluntatem attingat per scintillas quasdam affectuum hinc indè projectas. Amplificatio verò tota est ad motum & assensum voluntatis; nimirum, ut id, quod intellectus agnovit ita se habere, voluntas ad ejus fugam, vel amplexum reipsâ

Hh

fera-

feratur: potest enim te ab intellectu agnita, & comprobata; reluctari voluntas (quod enim sunt qui agnoscunt rem esse fugiendam, peccatum v. g. ebrietatem, & tamen fugere nolunt) unde eò eniti oportet artem Oratoris, ut convicto intellectu, etiam voluntatem convincat, & flectat. Quem in finem adhibetur post argumentorum expositionem in confirmatione factam, amplificatio, estque velut confirmationis confirmatio, aut saltem voluntatis, sicut illa intellectus, Quintiliano anima, atque spiritus Orationis, l. 6. c. 2.

Non fit autem elatione vocis duntaxat, inconditisque clamoribus, non manuum compositione, non validâ pulpiti percussione, non corporis agitatione, non larvarum, aut calvarum ostentatione, ut ostendit P. Balbinus in Quæsit, Orator. simpliciores hæc percillere possunt, sapientioribus autem risum, aut stomachum movere. Verum

Amplificatio fit i. eorum locorum (ex quibus argumenta petuntur pro Confirmatione) usu, atque operâ; non quidem omnium, sed eorum duntaxat, qui multa in una aliqua re continent, ut definitio aut descriptio Rhetorica, partium enumeratio, similitudo, contraria, pugnancia, adjuncta, antecedentia, causa, effectus. Unde serviunt definitiones conglobatae, & descriptiones, partes ejusdem rei affatim recensitæ, congeries similium, contrariorum effectuum, &c. Valet etiam, si plura ex diversis locis in unum congerantur.

gerantur, ita ut una, eademque res ex pluri-
 bus locis strictim probetur: quod enim rebus
 divisim positis non potest Confirmatio, hoc
 in unum collectis efficit amplificatio, cum
 virtus unita sit fortior, quemadmodum mili-
 tum turma, aut manipulus validior est, quam
 si iidem dispersi in hostem imitantur.
 Quam ob rem in Epilogo, ubi potissimus am-
 plificationi locus est (quanquam & post
 rem aliquam narratam, vel expositam, bre-
 vis affectus tanquam telum vibrari solet))
 colligi breviter in unum solent argumenta,
 in quibus fusè, atque separatim versata est
 confirmatio, ut illa dilucidè ad captum, &
 assensum intellectus proponeret: Quæ cum
 jam intellecta, & comprobata supponat epi-
 logus, *strictim* ea unum in cumulum conjicit
 ad majorem impetum, quo à voluntate ex-
 torqueat assensum. Dixi, *strictim*, alioquin
 enim epilogus altera erit confirmatio; unde
 neque opus est ut omnia referat, sed potiora
 quæ magis deserviant ad affectum intentum.
 Sed & alio figurarum colore proferenda, ut
 eadem cum sint, tamen cum tædio non au-
 diantur, velut si alia forent. Exempla hujus-
 modi habet Cyprian. l. 1. à c. 34. P. Masen
 in Palæstra Oratoria. Et ex SS. Patribus P.
 Franc. Romanus in Sacro Ecclesiaste lib. 2.
 lect. 3, c. 2. Ego in re abundantanti nolo esse
 longior. Obvius est Causinus, apud quem
 exemplis plena omnia lib. 5. & lib. 3. Apud
 quem etiam post librum 5. invenies indicem

Hh a

alpha

484 *Supplementum adl. i. cap. 33.*
alphabeti ordinem digestum, & collectum ex
Cicerone.

Secundò amplificationem, & motum generant tropi atque figuræ verborum multæ, sententiarum pleræque. Neque modo figuræ, verùm etiam verba ipsa grandia, plena atque sonantia, epitheta, Synonyma & de quibus lib. 3. fusè actum est, quemadmodum & de numero Oratorio: in quo tamen cavendum est, ut monet M. Augustinus l. 4. de doctr. Christian. c. 14. nè, dum divinis gravibusque sententiis additur numerus, pondus rebus ipsis detrahatur. Si quando, tum maximè ars dissimulanda est, & tegenda, ne illius gratiâ abstractus auditor rebus ipsis non advertat animum.

Hic nota Quintilianum l. 8. c. 4. quatuor assignare amplificandi modos. *Incrementum* cum gradatim crescit, aut decrescit Oratio, eò quòd majora minoribus subjiciantur, aut contrà. *Comparisonem*, ut ex minoribus majora appareant, aut è converso, ex majoribus minora. *Ratiocinationem*, cum unum ex alio colligimus, & inferimus, ut ex signis rei magnitudinem, ex antecedentibus consequentiam. *Congeriem* denique, cum multa ejusdem rei adjuncta, vel effectus ac cumulantur, ut Jobi patientia ex tot malis coacervatis, quæ passus est. Sed hi modi nascuntur tanquam soboles ex prædictis, *sunt enim usu locorum, & figurarum.*